

Европейски граждански панел относно разхищението на храни

Заклучителни препоръки

**Обобщение на препоръките и
резултати от гласуването**

№	Наименование	ЗА	ПРОТИВ	ВЪЗДЪР ЖАЛ СЕ	ОБЩО
1	Колкото по-близо е земеделският производител, толкова по-щастлив е потребителят: по-малко отпадъци, по-голяма устойчивост	120	15	5	140
2	Вкусът на местната продукция: публична и частна подкрепа за местното селско стопанство с цел намаляване на разхищението на храни	119	9	12	140
3	Споделяй, а не разхищавай!	93	31	16	140
4	Обмен на данни и най-добри практики в цяла Европа	97	27	16	140
5	Събиране на данни по цялата верига за доставки на храни	101	28	11	140
6	Гласът на гражданите е от значение: участие на гражданите в европейската продоволствена политика	91	37	12	140
7	Току-що набрани: колко ценни са сезонните храни	103	26	11	140
8	Мрежа за обмен на храни в целия ЕС	84	41	14	139
9	Планиране на покупки и преразпределение	85	38	16	139
10	Ресторанти — „Да се наслаждаваме, без да разхищаваме“	113	17	9	139
11	Всички отпадъци са важни	73	48	18	139
12	Задължителна система за докладване за прозрачност, съчетана със санкции и възнаграждения	68	56	15	139
13	Общоевропейско законодателство относно унищожаването на непродадени хранителни продукти — подход на партньорско обучение във всички държави членки	109	20	10	139
14	Прозрачност по отношение на разхищението на храни с цел видимост и предприемане на действия	102	22	15	139
15	Иновации в опаковането и използването на опаковки, когато е необходимо	116	18	5	139
16	Разширяване на определението за разхищение на храни с цел запазване на неприбрана храна	110	19	10	139
17	Насърчаване на възрастните да предприемат действия във връзка с разхищението на храни като приоритет	113	20	6	139
18	Осведоменост по въпросите на храненето и продоволствена устойчивост в началните и средните училища	123	9	7	139
19	Насърчаване и подкрепа на приложения и платформи за споделяне на храни, свързващи потребителите	97	25	17	139
20	Пестете храна, пестете пари: европейска кампания срещу разхищението на храни в сътрудничество с търговците на дребно на храни през четири уикенда годишно	98	31	10	139
21	„Да спрем разхищението на храни“: седмица на осведомеността относно разхищението на храни в училище	116	16	7	139

22	<p>Да се предоставят на потребителите данни, за да бъдат независими и осведомени относно въздействието си върху разхищението на храни, както и за да разберат как да обработват, съхраняват и използват повторно даден продукт преди и след изтичането на срока му на трайност („използвай преди“ е срок на безопасно използване, след който даден продукт не следва да се консумира; „най-добър до“ указва датата, до която продуктът запазва оптималното си качество)</p>	108	26	5	139
23	<p>Прилагане на стандартизирани практики на равнище търговия на дребно при рекламиране сред потребителите на продукти, чийто краен срок на годност приближава.</p>	109	18	12	139

Тематичен блок I — „Сътрудничество във веригата за създаване на стойност в областта на храните: „От фермата до трапезата“

ПРЕПОРЪКА 1

Колкото по-близо е земеделският производител, толкова по-щастлив е потребителят: по-малко отпадъци, по-голяма устойчивост

Препоръчваме ЕС да продължи своята дейност с политики и инициативи за подпомагане на дребните производители в търговията им с търговци на дребно и супермаркети. Големите търговци на дребно/преработвателите имат голямо предимство в тези отношения и често насочват търговията в своя полза, което понякога води до разхищение на храни.

Специално внимание трябва да се обърне на три аспекта:

- 1) ЕС и неговите държави членки следва да насърчават търговците на дребно и супермаркетите винаги да се снабдяват от възможно най-близкия производител. Освен това те следва да направят проучвания и да разработят стимули, които да мотивират търговците на дребно да следват тези препоръки.
- 2) ЕС трябва да наблюдава и проследява спазването на забраната от 2019 г. за отказ в последния момент и да е готов да се намеси, ако тя не се спазва.
- 3) ЕС трябва да продължи да работи по политиките относно храните с неприятен външен вид/неправилно оформените храни и да проучи допълнително последствията от разхищението на храни при отхвърлянето на такива продукти.

Мотиви/обосновка

Подпомагането на дребните производители и техните продажби в непосредствена близост е с голям потенциал за намаляване на хранителните отпадъци по няколко начина, както по веригата за създаване на стойност, така и в домакинствата:

- Когато храните се транспортират продължително, а супермаркетите се стремят да са ефективни по отношение на разходите чрез увеличаване на обемите, е вероятно да се случи разхищение на храни.
- Местните производители могат да бъдат по-адаптивни и да реагират по-бързо на промените в търсенето, което може да намали отпадъците.
- Храната от производители в околността често е с по-високо качество и по-дълготрайна, което може да доведе до по-малко отпадъци в домакинствата.
- Може да се избегне изхвърлянето на храни поради неправилната им форма.
- Разхищението на храни поради отказ в последния момент може да бъде избегнато, ако има по-всеобхватни разпоредби и рамки за подкрепа на малките производители.

Допълнителни забележки

Положително въздействие върху продоволствената сигурност и здравето.

Подчертаване на важността на съчетаването на тази препоръка с други инициативи, насочени към поведението на потребителите, обществената информираност и образованието, за да се засили сътрудничеството между заинтересованите страни и да се подобри общото разбиране за разхищението на храни и връзката му с местното производство на храни.

Предизвикателства:

- Компромис с принципа на ЕС за свободната търговия и свободния пазар, поради което големите корпорации/търговци на дребно и лобистките групи може да му се противопоставят.

- Важно е да се обмислят и обсъдят определенията за „местно“ и „къса верига на доставки“, когато се работи по-нататък по тази препоръка, тъй като няма общо определение на равнището на ЕС.
- Сезонността на продуктите и търсенето от страна на потребителите може да създадат трудности при потенциално ограничено предлагане поради съсредоточаване върху храните от късата хранителна верига.

ПРЕПОРЪКА 2

Вкусът на местната продукция: публична и частна подкрепа за местното селско стопанство с цел намаляване на разхищението на храни

Препоръчваме на органите на местно и регионално равнище да оказват подкрепа на земеделските производители чрез практически решения и инициативи, насочени към намаляване на разхищението на храни. Целта е да се насърчат заинтересованите страни да си сътрудничат по-тясно, за да стимулират тези инициативи и така да се създаде устойчива продоволствена система, която е от полза както за земеделските производители, така и за потребителите.

Предлага се местните органи да стартират няколко инициативи:

- 1) Данъчни облекчения и субсидии за дребните земеделски производители.
- 2) Подпомагане на местните земеделски производители при намирането на нови пазари, където те могат да бъдат защитени от нелоялни властови отношения с търговците на дребно, например чрез определяне на обществени пространства за продажба.
- 3) Насърчаване на приобщаващи процеси и инициативи със заинтересованите страни по веригата за създаване на стойност за работата с хранителни отпадъци, например чрез насърчаване на използването на „приложения за хранителни отпадъци“ в даден град.
- 4) Подпомагане на асоциации и други участници, които оказват подкрепа на местните земеделски производители по въпросите на разхищението на храни, като например хранителните банки.

Мотиви/обосновка

Подпомагането на дребните производители и техните продажби в непосредствена близост е с голям потенциал за намаляване на хранителните отпадъци по няколко начина, както по веригата за създаване на стойност, така и в домакинствата:

- Когато храните се транспортират продължително, а супермаркетите се стремят да са ефективни по отношение на разходите чрез увеличаване на обемите, е вероятно да се случи разхищение на храни.
- Местните производители могат да реагират по-бързо на промените в търсенето и по-бързо да се приспособяват към промените, които биха могли да доведат до намаляване на отпадъците.
- Храната от местните производители често е с по-високо качество и по-голяма трайност, което означава, че скъсяването на веригата за създаване на стойност би намалило отпадъците както на равнище транспорт, така и на равнище домакинство.

Допълнителни забележки

- Подчертаване на важността на съчетаването на тази препоръка с други инициативи, насочени към поведението на потребителите, обществената информираност и образованието, за да се засили сътрудничеството между заинтересованите страни и да се подобри общото разбиране за разхищението на храни и връзката му с местното производство на храни.

Основни предизвикателства

- Голям обхват и сложен характер на препоръката. Анализът и изпълнението на много от предложените инициативи ще отнеме време и ще са необходими надеждни системи за наблюдение.
- Компромис с принципа на ЕС за свободната търговия и свободния пазар, което може да се превърне в предизвикателство за инициативата и нейното приемане от различни заинтересовани страни.

ПРЕПОРЪКА 3**Споделяй, а не разхищавай!**

Препоръчваме на хранителните банки и на преразпределителите като цяло да се предоставя финансова подкрепа от правителствата на базово ниво чрез обща за цяла Европа структурна схема, вместо да разчитат предимно на частни дарения за своята дейност (но да не бъдат финансирани на 100 %, за да не се превърне тази дейност в стопанска). Също така препоръчваме платформа, на която да бъдат свързани различните съществуващи приложения, свързващи търговците на дребно с хранителните банки. Платформата следва да бъде лесна за ползване, ефективна и да се управлява централно. Също така препоръчваме храната, преразпределена (дарена или продадена на пониска цена) от търговците на дребно към хранителните банки, да се раздава навреме и в добро състояние, за предпочитане 3—5 дни преди да се развали (вместо срока от 48 часа съгласно действащото указание). Стимулт за това би могъл да бъде данъчно облекчение за търговците на дребно, което намалява със скъсяването на срока на годност на продуктите, участващи в преразпределението. Те трябва да даряват определено минимално количество храна, за да отговарят на условията за предоставяне на данъчното облекчение.

Мотиви/обосновка

Тъй като разхищението на храни не може да бъде напълно избегнато в настоящата система, ние следва да работим поне за спасяването на храната, която се разхищава. В този контекст следва да използваме всички налични инструменти (хранителни банки, приложения, подходящи асоциации, инициативи и т.н.)

Допълнителни забележки

Едно от предизвикателствата е как да се засили капацитетът на хранителните банки, без те да се превърнат дейността си в стопанска дейност (тъй като желанието ни е да се справим най-вече с разхищението на храни нагоре по веригата).

ПРЕПОРЪКА 4**Обмен на данни и най-добри практики в цяла Европа**

Препоръчваме правителствата във всяка държава да споделят данни и най-добри практики относно действия, насочени към всички етапи от веригата за разхищение на храни — от производителите до потребителите, на платформата на Европейската комисия по въпросите на разхищението на храни (Платформа на ЕС по въпросите на загубата и разхищението на храни). След това тази информация ще бъде организирана и анализирана от специален комитет от изследователи от ЕС, които работят за популяризиране на добрите практики и улесняване на достъпа до тях. Данните за добрите практики следва да бъдат категоризирани по видове производство и видове потребление. Освен това искаме да популяризираме мрежа от градове/региони, които имат достъп до данните и използват практиките, които работят най-добре за тях, въз основа на сходни модели на потребление и производство. Мрежата е създадена за тези населени места, за да учат едни от други въз основа на сходствата. За тази цел може да се приложи понятието „побратимени градове“: градове със сходни проблеми по отношение на разхищението на храни, които работят заедно за решаването им.

Мотиви/обосновка

Най-добрите практики биха могли да бъдат по-ефективно и последователно споделяни. Също така за това ще се използва Платформата на ЕС по въпросите на загубата и разхищението на храни, мрежата „Eurocities“ и концепцията „побратимени градове“. Бихме желали да създадем възможност за сътрудничество между градовете и регионите в цяла Европа.

Допълнителни забележки

ПРЕПОРЪКА 5

Събиране на данни по цялата верига за доставки на храни

Препоръчваме данните за това как, къде, от кого, защо и кога се случва разхищението на храни по веригата за доставки на храни да се събират от орган на ЕС или други агенции или научноизследователски институции. Това би могло да се осъществи посредством:

- 1) проучване на поведението на отделни потребители чрез приложение за измерване;
- 2) лично събиране на данни чрез проучването на Евробарометър;
- 3) проучвания, изпратени до училища и други образователни организации. Може да се направи преди/след училищна дейност, насочена към предотвратяване на разхищението на храни;
- 4) използване на гражданите, участващи в граждански панел, като представителна извадка за научноизследователски цели;
- 5) изследване на поведението на потребителите чрез интервенционно проучване. Може да се почерпят идеи от панелите за сканиране на потребителите на BE/NE;
- 6) използване на научно утвърдени мерки от университетите;
- 7) проучвания чрез наблюдение — конкретно проучване на действителните количества отпадъци чрез използване на съществуващите процеси за управление на отпадъците в градовете и общините;
- 8) събиране и сравняване на фактури от обмена между супермаркетите и земеделските производители;
- 9) изготвяне на стандартни формуляри за отчитане на отпадъците.

Мотиви/обосновка

Правим тази препоръка, защото ако разполагаме с информация къде, кога и защо разхищаваме храни, бихме могли да дадем ход на по-целенасочени кампании за повишаване на осведомеността, както и да осигурим подробна информация за това къде бихме могли да постигнем най-голям ефект по отношение на намаляването на разхищението на храни. Нашата група смята, че като събираме точни данни за това къде точно в хранителната верига се разхищава храната, ще можем по-ефективно да насочим решенията си в посока намаляването на разхищението на храни. В настоящата обща методика за събиране на данни в ЕС за количествата хранителни отпадъци (съгласно определението в Делегирано решение (ЕС) 2019/1597 на Комисията) акцентът е поставен върху измерването на количествата отпадъци, докато целта на нашето предложение е да се събират по-подробни данни за това кой, кога и къде разхищава храни. Тези допълнителни проекти/инициативи за събиране на данни биха могли да се използват за допълване на количествените данни, събрани в новото годишно докладване от държавите членки. Чрез тях ще бъдат представени по-конкретни данни за това „какво, как, от кого, кога и къде“ по отношение на разхищението на храни.

Допълнителни забележки

Бележки относно данните, които желаем да бъдат събрани: Следва да събираме данни по въпросите „какво, как, от кого, кога и къде“ във връзка с разхищението на храни. **Какво/кога:** Каква храна разхищаваме и при какви обстоятелства? Какво точно изхвърлят хората и колко грама остават в чинията? Данни за количествата, които купуваме, спрямо количествата, които изхвърляме. **Как:** По какъв начин се разхищава храната — изхвърля ли се? Прекалено късно ли се готви/разваля ли се/с изтекъл срок на годност ли е? Прекалено много ли сме купили? Културните различия също може да бъдат разгледани. **Кой?** Кой във веригата за доставки разхищава храни — дистрибутори, потребители и т.н.? На ниво потребители има ли разбивка на това кои потребители разхищават най-много храна? Това може ли да има общо с възрастта или държавата? (Забележка: хората ще имат ли желание да предоставят тези данни?).

Относно точка 5): Името на дружеството, от което черпим вдъхновение, е Growth from Knowledge/GFK („Растеж чрез познание“).

Групата смята, че е изключително важно да се зачитат неприкосновеността на личния живот и личните данни на европейските граждани. Всички проучвания, проведени въз основа на нашата препоръка, следва да се съобразяват с това.

ПРЕПОРЪКА 6**Гласът на гражданите е от значение: участие на гражданите в европейската продоволствена политика**

Въз основа на Конференцията за бъдещето на Европа и настоящия Европейски граждански панел относно разхищението на храни, препоръчваме да бъдат създадени местни и национални форуми с участие на гражданите. На тези форуми ще бъде възложено да следват, наблюдават и предлагат съвети относно национални стратегии за прилагане на директивите на ЕС за намаляване на разхищението на храни от гледна точка на гражданите. Освен това препоръчваме Платформата на ЕС по въпросите на разхищението на храни да включва представителство и участие на гражданите, които да координират обмена между форумите за ангажираност. На национално и европейско равнище форумите следва да предлагат платформа за обмен на информация и взаимно учене между гражданите/потребителите, заинтересованите страни и политиките.

Мотиви/обосновка

Тази препоръка се предлага, защото е важно да се даде глас на гражданите, да се осигури справедлив и прозрачен процес и да се даде възможност за координация и взаимно учене между гражданите и лицата, вземащи решения. Гражданите най-добре познават житейската си ситуация и гледната им точка трябва да бъде отчетена на местно, национално и европейско равнище.

Допълнителни забележки**ПРЕПОРЪКА 7****Току-що набрани: колко ценни са сезонните храни**

Препоръчваме потребителските навици да се променят, като информираме потребителите за значението на сезонните храни. Това следва да стане чрез ясно обозначаване в магазините, което позволява на потребителите ясно да разберат кои са сезонните продукти. Информацията за сезонните продукти следва да се съобщава на широката аудитория чрез публични информационни кампании. Информирането на потребителите чрез табели на рафтовете и кампании може да стимулира производителите да отглеждат сезонни продукти. Освен това препоръчваме да се събират по-добри данни за най-ефективните методи за стимулиране на производството на сезонни продукти и ограничаване на вноса на несезонни нискокачествени храни.

Мотиви/обосновка

Препоръката се предлага, защото несезонните храни често се внасят и/или тяхното качество често е по-лошо от качеството на сезонните храни. Продукцията с по-добро качество може да повлияе на поведението на потребителите, тъй като ние сме склонни да ценим по-качествената храна повече, като по този начин разхищаваме по-малко.

Допълнителни забележки

Тематичен блок II — „Инициативи на предприятията за храни“

ПРЕПОРЪКА 8

Мрежа за обмен на храни в целия ЕС

Препоръчваме големите дистрибутори да бъдат пряко свързани чрез регистър, поддържан на уебсайт за целия ЕС, който дава възможност за обмен на храни, чийто срок предстои да изтече или са в излишък. Благодарение на този уебсайт може да се предотврати разхищението на храни, тъй като се дава възможност за комуникация между различните нива (вж. по-долу) и следващото секторно звено във веригата за доставки. Предприятията може да се регистрират и да предлагат или купуват излишъците от храна на по-ниска цена. Ще има три нива:

1. първото ниво ще се състои от производители, земеделски производители и дистрибутори;
2. второто ниво ще включва супермаркети, хранителни банки и обществени кухни;
3. третото ниво обхваща потребителите и домакинствата.

Мотиви/обосновка

Допълнителни забележки

ПРЕПОРЪКА 9

Планиране на покупки и преразпределение

Препоръчваме да се разработи правна рамка, за да се повиши степента на хармонизиране на законодателството на държавите членки относно практиките по цялата верига на доставки по отношение на преразпределението на излишъците от храна и храните, чийто срок на годност ще изтече съвсем скоро, като се вземат предвид разпоредбите в областта на безопасността и прогнозните данни. Покупките следва да бъдат адаптирани към количествата, които се очаква да бъдат продадени. Супермаркетите и доставчиците може да бъдат стимулирани с компенсации (например чрез данъчни облекчения) за продажба на по-ниска цена или даряване.

Мотиви/обосновка

Допълнителни забележки

ПРЕПОРЪКА 10**Ресторанти — „Да се наслаждаваме, без да разхищаваме“**

Препоръчваме на европейските институции следния план за намаляване на хранителните отпадъци в ресторантите. След като бъдат изпълнени определени критерии за качество (като посочените по-долу и някои други), на всички видове ресторанти следва да бъде разрешено да показват определено лого (което е хармонизирано в целия ЕС). С логото ще се рекламира възможността останалата храна да се вземе у дома, а сервитьорите следва да предоставят опаковки за храна, за да се вземе останалата храна за вкъщи. Ресторантите, които изпълняват плана с логото, ще впишат в менютата си допълнителен текст, в който се посочва, че „може да вземете останалата храна за вкъщи“. Ако все още има остатъци от приготвена храна, те следва да се предлагат на служителите. Ако в кухнята има остатъци от сурова храна, те следва да се предлагат на хранителните банки/други благотворителни институции.

В случай че храната е негодна за консумация, тя следва да се използва за производството на енергия от възобновяеми източници. За да се насърчат ресторантите да спазват тези критерии за качество (или допълнителни критерии за качество), за изпълнението на този план на ресторантите следва да се предоставя финансова подкрепа. Данъчното облекчение би могло да послужи като финансов стимул и може да бъде предоставена допълнителна помощ. Тъй като остатъците от кухните могат да бъдат претегляни или измервани, те може да бъдат наблюдавани и отчитани при прилагането на данъчното облекчение.

Мотиви/обосновка

Препоръката се прави, тъй като това би могло да доведе до намаляване на хранителните отпадъци на ресторантите и до значително намаляване на усещането за неудобство, когато се отправя молба остатъците да бъдат взети за вкъщи. Ако ресторантите действат като модели за подражание, частните домакинства също ще се стремят към намаляване на разхищението на храни.

Допълнителни забележки**ПРЕПОРЪКА 11****Всички отпадъци са важни**

Препоръчваме организацията, отговаряща за управлението на отпадъците, да бъдат задължени да претеглят или измерват органичните отпадъци. В краткосрочна перспектива планът следва да се съсредоточи върху публичните институции (напр. училища и болници), цели квартали или райони, а в дългосрочна перспектива следва да бъдат включени и частните домакинства. Представителите на тези институции/райони, а на по-късен етап и частните домакинства, следва редовно да получават доклади и сравнителни данни с предишни периоди и сравнителни данни с други субекти. Това води до по-голяма осведоменост и е стимул за намаляване на разхищението на храни. Не е необходимо то да се измерва по един и същи начин във всички държави, достатъчно е, ако може да бъде съпоставено в съответната държава.

Мотиви/обосновка

Правим тази препоръка, защото по този начин ще се увеличи осведомеността сред потребителите. Тя би послужила и като стимул за подобряване и намаляване на разхищението на храни. Резултатите от препоръката може да бъдат измерени в краткосрочен и дългосрочен план, осигурявайки известна мотивация за намаляване на разхищението на храни.

Допълнителни забележки

ПРЕПОРЪКА 12**Задължителна система за докладване за прозрачност, съчетана със санкции и възнаграждения**

Препоръчваме да се създаде система за докладване (подобна на сертифицирането по ISO), за да се определят специфични стандарти по цялата верига за създаване на стойност, включваща производители, търговци на дребно, супермаркети, ресторанти и хотели. При нея следва да има разграничение между големи и малки/средни предприятия (МСП) въз основа на съществуващите категории за класифициране размерите на дружествата. Следва да има санкции при нарушение на стандартите и стимули в случай на преизпълнение от страна на дружествата. Следва да има относително прецизна система, пропорционална на тежестта на нарушението и размера на дружеството. Възнагражденията следва да се основават предимно на система за обозначаване, например с оценки ABC, или евентуално финансови стимули, най-вече за МСП. Задачата за докладване следва да се възлага на независими външни одитори, а не на самите дружества. Отговорност на публичните органи на равнището на държавите членки (напр. министерства или регулаторни органи) е да гарантират изпълнението и наблюдението. Данните следва да бъдат публично достъпни и да дават възможност за взаимно обучение. Комисията следва да има надзорна и координационна функция.

Мотиви/обосновка

От гледна точка на прозрачността е важно данните от етикетите да са налични и достъпни за хората, които търсят по-подробна информация от тази на етикета.

Допълнителни забележки**ПРЕПОРЪКА 13****Общоевропейско законодателство относно унищожаването на непродадени хранителни продукти — подход на партньорско обучение във всички държави членки**

Трябва да се гарантира, че хранителните продукти се използват на различни етапи, преди да бъдат изхвърлени. Приоритет е да не се допуска разхищението на храни, но ако това не е възможно, се прилага следният цикъл: консумация от човека, консумация от животни, биогорива и компостиране. Отговорност на държавите членки е да въведат необходимата инфраструктура, за да се осигури възможност за изпълнение. ЕС си поставя обща цел за намаляване на разхищението на храни с определен процент. Държавите членки определят национални стандарти, така че целта на ЕС да бъде постигната колективно. Държавите членки могат да прилагат доброволни или задължителни мерки, които да се спазват от дружествата. Намалението трябва да бъде количествено измеримо. След пилотен етап, насочен към супермаркетите, и промени въз основа на партньорското обучение, всички държави членки следва да приемат най-добрите практики като насока.

Мотиви/обосновка

Френският пример не работи, затова ни е необходимо по-добро решение, например платформа като във Финландия, където дружествата могат да качват информация за храни, които иначе биха били изхвърлени. Законодателството, забраняващо разхищението на храни, трябва да продължи да бъде с общ характер, за да се отчетат различните култури на държавите членки.

Допълнителни забележки

ПРЕПОРЪКА 14**Прозрачност по отношение на разхищението на храни с цел видимост и предприемане на действия**

Препоръчваме на всички участници във веригата за доставки на храни, с изключение на отделните домакинства, да имат задължението да измерват и докладват по прозрачен начин хранителните отпадъци и начина на преработването им. Освен това следва да се наблегне на необходимостта от нови начини за събиране на данни, както и включване на загубата на храна в селскостопанския сектор.

Освен това следва да бъдат създадени диференцирани стимули за насърчаване на доброволните споразумения, за да се подпомогнат институциите в тази нова роля. Също така е важно да бъдат предвидени корективни мерки, насочени към включването на всички участници във веригата за доставки на храни (с изключение на отделните домакинства).

ЕС следва да направи оценка на най-добрите практики от различните държави членки относно съществуващите структури на докладване и стимулите в тях, както и коригиращите мерки, които прилагат. Това спомага за създаването на допълнителна рамка за ЕС с цел осигуряване на съпоставимост на данните.

Мотиви/обосновка

Правим тази препоръка, защото информираността относно разхищението на храни в момента е основата за прилагане на допълнителни подходи, като стимули, новаторски доброволни споразумения и коригиращи механизми за предотвратяване на разхищението на храни.

Допълнителни забележки

Като пример за стимули може да се използва общеевропейска техника за етикетиране, за да се извлече полза от стратегиите за предлагане на пазара. Друг пример може да бъде подходяща финансова компенсация за намаляване на разхищението на храни.

ПРЕПОРЪКА 15**Иновации в опаковането и използването на опаковки, когато е необходимо**

Препоръчваме да се инвестира допълнително в научни изследвания в областта на иновативни и алтернативни устойчиви начини на опаковане. Това спомага за увеличаване на продължителността на живота, за подобряване размера на опаковката с цел намаляване разхищението на храни, и за осигуряване на по-добра безопасност на храните при транспортирането им. ЕС следва да оказва финансова и политическа подкрепа чрез подходящи програми, като например финансиране на стартиращи предприятия и по-малки иновационни образувания. Освен това препоръчваме да се подпомагат търговците на дребно за продажбата на храни без опаковки, когато това е възможно, без да се прави компромис с безопасността на храните.

Мотиви/обосновка

Правим тази препоръка, защото все още разчитаме в значителна степен на опаковките, особено що се отнася до транспорта и безопасността на храните. Ето защо смятаме, че подпомагането на иновациите (научни изследвания/стартиращи предприятия) в екологосъобразни опаковки може да допринесе в тази посока. От една страна, промяната на размерите на опаковките за нетрайни храни би намалило разхищението на храни, като същевременно се отчита рискът от увеличаване на отпадъците от опаковки (поради което споменатите по-горе научни изследвания следва да помогнат това да не се случи). От друга страна, следва да се предлагат индивидуални разфасовки, така че хората да могат да си носят собствен съд (с това също се цели намаляване на хранителните отпадъци, както и други видове отпадъци). Ако разработим структура от екологично чисти опаковки и инфраструктурата ѝ бъде адаптирана, в крайна сметка потребителите може да я приемат.

Допълнителни забележки

Тематичен блок III — Подкрепа за промяна в поведението на потребителите

ПРЕПОРЪКА 16

Разширяване на определението за разхищение на храни с цел запазване на неприбрана храна

Препоръчваме несъбраната реколта да бъде включена в европейското определение за разхищение на храни. Също така бихме искали земеделските производители да имат възможността да предлагат и онези продукти, чийто външен вид не е идеален, но все пак са годни за консумация. За да се избегне загубата на храни, земеделските производители следва да използват обозначения, че несъбраната реколта може да бъде събрана от частни домакинства и неправителствени организации.

Тази идея трябва да бъде съобщена на две групи:

- на гражданите чрез кампанията, разработена в съответствие с препоръка 20;
- на земеделските производители чрез министерствата на земеделието на държавите членки. Последните следва да приложат тази препоръка съгласувано с местните общини и съюзите на производителите.

Мотиви/обосновка

Правим тази препоръка, защото е неразумно да се разхищава годна за консумация храна. Директното събиране на реколтата помага да се отдаде дължимото на работата на земеделските производители и да се оцени храната, която те произвеждат.

Допълнителни забележки

Предизвикателството е да не обвиняваме земеделските производители.

ПРЕПОРЪКА 17**Насърчаване на възрастните да предприемат действия във връзка с разхищението на храни като приоритет**

Препоръчваме всяка държава членка да реализира програма за повишаване на осведомеността и познанията на възрастните относно разходите, свързани с разхищението на храни, и ползите от предотвратяването им на национално, регионално и местно равнище.

Това следва да се основава на най-добрите налични данни (препоръка 5), за да се подчертае неотложността на проблема. Тя следва да включва приложения (препоръка 18), кампании (препоръки 4 и 20), допълнително образование и обучение за хора, работещи в хранително-вкусовата промишленост, вътрешни програми за обучение на професионалисти, както и документални филми и телевизионни програми по темата. Възможно е да се използват кратки реклами, показващи ползата от повторното използване на храните и популяризиращи неделния ден като ден за остатъци, и да бъдат създадени развлекателни предавания, включващи състезания за готвене за младите пълнолетни лица, за да привлекат телевизионните оператори.

Важно е хората да бъдат информирани чрез прости послания или побутвания за икономическите и екологичните ползи от неразхищението на храните.

Медиите биха могли да бъдат ключов фактор за разпространението на информация, особено обществените радиостанции и телевизии, както и печатните медии, социалните медии, публичните институции, музеите и търговците на дребно. Действащите институции на ЕС биха могли да разработят ресурси в подкрепа на държавите членки (например Дома на европейската история).

Мотиви/обосновка

Правим тази препоръка, защото в други препоръки се обръща внимание на образованието на децата, но ние имаме нужда и от действия, които да имат незабавен краткосрочен ефект върху поколението, което в момента купува и готви.

Допълнителни забележки

Предимство е, че побутванията против разхищението на храни, използвани в супермаркетите, ще балансират маркетинговите послания, убеждаващи хората да купуват твърде много.

ПРЕПОРЪКА 18**Осведоменост по въпросите на храненето и продоволствена устойчивост в началните и средните училища**

Препоръчваме темите по въпросите на продоволствената устойчивост и храненето да бъдат включени в учебните програми на началните и средните училища или чрез създаването на нови задължителни самостоятелни часове, каквито вече съществуват в някои държави, и/или чрез включването им в съществуващи задължителни предмети. Настоящата препоръка има за цел да повиши осведомеността на учениците относно разхищението на храни чрез дискусии относно социално-икономическите ценности, устойчивото производство и потребление, поведението при пазаруване, икономиката на домакинствата и практическия опит, който сближава училищата и земеделските стопанства. За да се осъществи тази препоръка, има две предпоставки, по които очакваме ЕС да приеме действия. Първо, необходима ни е кампания за повишаване на осведомеността на множество заинтересовани страни, за да създадем и увеличим динамиката по темата (препоръка 20). Второ, трябва да окажем подкрепа на учителите посредством обучения, педагогически обмен и материали, като се възползваме от съществуващите мрежи и най-добрите практики, доказали се с течение на времето. Въпреки че признаваме, че за изпълнението на тези промени може да е необходимо време, важно е вече да започне организирането на дни или седмици на действия по темата за разхищението на храни в училищата с мобилизирането на различни обществени участници (препоръка 21).

Мотиви/обосновка

Разхищението на храни е симптом на по-широки системни проблеми, свързани с начина, по който днес произвеждаме, купуваме и консумираме храна в Европа, поради което всяко действие с педагогически елементи трябва да надхвърля разхищението на храни, но и да взема под внимание ценностите и подходящото производство и потребление в Европа в бъдеще. Образованието продължава да е национална компетентност и всяка държава членка има различни учебни програми. Ние приемаме тези различия, като същевременно насърчаваме ЕС да стимулира амбициозни действия с нови и/или съществуващи учебни предмети като география или икономика.

Допълнителни забележки**ПРЕПОРЪКА 19****Насърчаване и подкрепа на приложения и платформи за споделяне на храни, свързващи потребителите**

Препоръчваме ЕС да популяризира и подкрепя действащи приложения и платформи като Olío или FoodSharing.de. Инструментите, които следва да бъдат насърчавани, трябва да отговарят на някои основни критерии и да бъдат оценени по отношение на следното: удобство за ползване от потребителя, изчерпателност на базата данни, независимост, възможност за адаптиране към контекста на местно равнище и реалното въздействие върху ограничаването на разхищението на храни. ЕС, националните и регионалните органи трябва активно да популяризират най-обещаващите съществуващи инструменти и да подкрепят, но не само финансово, тяхното разработване и поддържане чрез различни програми за научни изследвания, действия и финансиране. Публичното финансиране следва да насърчава качествена и неутрална информация без реклами.

Мотиви/обосновка

Съществуват много приложения, които свързват различните участници — предприятията с потребителите или потребителите с други потребители. Има вероятност някои от тези инструменти да са се оказали успешни в свързването на потребителите, помагайки им да запазят храна. Те обаче са с ограничен географски обхват или не са достатъчно познати на европейците. Считаме, че е важно ЕС и държавите членки активно да подкрепят технологичните иновации с голямо въздействие, като оставят вратата отворена за нови идеи и иновации, които да се появят и да станат устойчиви в дългосрочен план.

Допълнителни забележки

ПРЕПОРЪКА 20

Пестете храна, пестете пари: европейска кампания срещу разхищението на храни в сътрудничество с търговците на дребно на храни през четири уикенда годишно

Препоръчваме на ЕС да координира кампания, насочена към магазините, продаващи храни (търговци на храни, супермаркети, хипермаркети, по-малки магазини), която да бъде разгърната в държавите членки. Тази кампания ще се провежда четири уикенда годишно и ще бъде насочена към темата „Пестете храна, пестете пари“. От различните държави членки зависи да определят конкретните седмици. Изборът на дата следва да се основава на целта за повишаване на осведомеността относно навиците за закупуване на храни (например около национални празници или културни събития) и сезонността (например около времето за събиране на реколтата). Кампанията ще бъде инициатива на Европейския съюз, по която ще се разработи единен визуален дизайн (едно и също лого, цветен код и т.н.) за всички държави членки. След това кампанията ще бъде реализирана на национално равнище и адаптирана въз основа на специфичните особености на конкретната държава, годишния ѝ календар, хранителните навици и др.

Мотиви/обосновка

Правим тази препоръка, защото е важно да се повиши осведомеността на гражданите относно разхищението на храни. Съществува и Международен ден за осведоменост относно загубата и разхищението на храна, който не е известен сред гражданите и се губи сред големия брой други международни дни. Новото събитие ще бъде удължено до четири уикенда годишно. Това би довело до повишаване на видимостта по въпроса сред европейските граждани, а повторението през определени уикенди в годината ще бъде по-полезно от един единствен ден. Това би било и начин да се разграничи европейското събитие от стандартните международни дни.

Допълнителни забележки

- Едно от предимствата на нашата препоръка е, че с нейна помощ ще се повиши осведомеността сред европейските граждани относно закупуването, консумацията и сезонността на храната като начини за предотвратяване на разхищението на храни. Организирането на кампания четири уикенда годишно ще спомогне за редовното отправяне на посланията към гражданите. Друга полза би била насърчаването на сътрудничеството с търговците на дребно на храни като част от тази кампания и включването на търговците на дребно на храни в борбата срещу разхищението на храни.
- Сред предизвикателствата е въпросът как да се включат търговците на дребно на храни/хранителните магазини в събитието. Тъй като целите на търговците на дребно на храни са да продават колкото е възможно повече, има вероятност някои от тях да не са склонни да насърчават хората да консумират по-малко храна или да променят навиците си по отношение на консумацията. От друга страна, целта на всички магазини, включително тези, които продават храни, е да генерират печалба, така че те биха могли да гледат на събитието като на стратегия за създаване на добра репутация като участници в борбата срещу разхищението на храни. Друго предизвикателство се отнася до специфичните характеристики и годишния национален календар на отделните държави — членки на ЕС: някои държави не празнуват Коледа или я празнуват на различна дата, а празниците понякога се различават в различните държави.
- Други подробности за това как ще бъде изпълнена препоръката:
 - * Да се използват разнообразни източници за кампанията срещу разхищението на храни в сътрудничество с търговците на дребно на храни: традиционни медии (телевизия, вестници), социални медии, използване на местни инфлуенсъри, реклама. Да се използва възможността, предоставена от четирите уикенда, за да се разгърне силна кампания за нулеви хранителни отпадъци.

* През тези уикенди ЕС следва да информира относно търговците на дребно на храни, които вече са организирали и разработили инициативи срещу разхищението на храни. ЕС следва да подкрепя тези вече съществуващи инициативи и да информира относно добрите практики, като отправя положително послание. Не следва да се открояват шокиращи послания, а вместо това да се поставя акцент върху положителния опит.

* Да се организира проследяване и оценка на четирите уикенда с цел подобряване и достигане до все повече хора всяка следваща година.

ПРЕПОРЪКА 21

„Да спрем разхищението на храни“: седмица на осведомеността относно разхищението на храни в училище

Препоръчваме да се организира тематична седмица в училищата относно разхищението на храни, за да се повиши осведомеността по темата сред малките деца и подрастващите. Форматът и съдържанието на седмицата ще зависят от възрастта на учениците. В началните училища и за по-малките деца през седмицата следва да се постави акцент върху игрите като средство за повишаване на осведомеността. Европейската комисия ще разработи и разпространи набор от материали за училищата и учителите на всички езици на ЕС за това как да се повиши осведомеността относно разхищението на храни в училищата и как да се обсъждат и организират дейности по тази тема във връзка със собствените им учебни предмети. Наборът с материали ще включва насоки с предложени дейности, които не претоварват учителите и следва да бъдат лесно достъпни онлайн. По-младите ученици ще бъдат възнаградени със сертификат (с логото на ЕС). Отделните държави ще реализират седмицата според начина на функциониране на техните образователни системи и академичните им календари. Училищата трябва да са свободни да решават какви дейности да организират през седмицата с помощта на набора с материали, предоставени на учителите.

Мотиви/обосновка

Деца следва да се научат как да ценят храната, как се произвежда храната и колко време е необходимо за производството на храна. Важно е тази осведоменост да се придобие отрано. Чрез децата и подрастващите този вид събития може да достигнат и до родителите, защото учениците разказват на родителите си за преживяванията си в училище, когато се приберат у дома.

Допълнителни забележки

- Ползата е, че децата ще се научат как да ценят храната, как и колко дълго се произвежда храната. Важно е да се започне отрано с обучението и осведомеността. Друго предимство е, че този вид събитие създава възможност за достигане до родителите чрез децата и подрастващите, защото учениците разказват на родителите си за преживяванията си в училище, когато се приберат у дома.
- Едно от предизвикателствата е да не се претоварват учителите сами да измислят всички дейности и идеи. Поради тази причина рамката или насоките с предложени дейности са много важни, за да могат всички ученици във всички училища да се възползват от тази инициатива.

ПРЕПОРЪКА 22

Да се предоставят на потребителите данни, за да бъдат независими и осведомени относно въздействието си върху разхищението на храни, както и за да разберат как да обработват, съхраняват и използват повторно даден продукт преди и след изтичането на срока му.

(„използвай преди“ е срок на безопасност, след който даден продукт не следва да се консумира; „най-добър до“ указва датата, до която продуктът запазва оптималното си качество)

Препоръчваме да бъдат използвани информационни инструменти, с които да се осведомяват потребителите и да се повишава способността им да преценяват дали срокът на даден продукт наистина е изтекъл. За да бъдат потребителите осведомени относно употребата на хранителните продукти, ние подкрепяме по-доброто обозначаване върху етикетите на датата „най-добър до“: едно и също място за всеки продукт и по-голям размер на шрифта. Освен това искаме върху етикета на продукта да се поставя QR код (с възможност да се използва и баркодът). Каква е целта на това? Да се предоставя информация за най-добрите начини за запазването на продукта и за разпознаване (по вкуса и миризмата) дали все още е годен за консумация, както и да се представят кулинарни съвети за използване на продукта (пример с адаптирани рецепти). Според нас производителите са в най-добра позиция да формулират наличната информация чрез QR кода. По отношение на продуктите без етикети, като например плодовете и зеленчуците, QR кодът следва да бъде поставен на мястото, където се продават продуктите, за да се избегне ненужното опаковане. За да бъде този източник на информация достъпен за всички, ние не залагаме основно на цифровите технологии. Също така бихме искали да бъдат предоставени инструменти за комуникация на хартия (ръководства в супермаркетите например).

Мотиви/обосновка

Правим тази препоръка, защото според нас това е предизвикателство потребителите да станат отговорни за управлението на храните, които купуват. Попълването на наличната информация за даден продукт е начин потребителите да разберат въпросите, възникващи около срока на годност. Това също така представлява възможност да се преодолееят „погрешните схващания“ или „страхът от разболяване“ след изтичане на срока. Също така сме наясно, че производителите са предпазливи по отношение на срока на годност, за да се предпазят. В действителност продуктът може да се консумира и след изтичането на този срок. Ние не поставяме под въпрос важността на посочването на датата „използвай преди“. Няма съмнение, че тази дата продължава да е ключов показател за свежест.

Допълнителни забележки

Ползата е, че поставяме акцент върху етикетирването, за да информираме потребителите по най-добрия възможен начин за предимствата за портфейла им, както и за околната среда. Нашата крилата фраза чудесно обобщава идеята ни: „купувайте разумно и яжте по-евтино“. За да оповестим и популяризираме този нов източник на информация сред потребителите, предлагаме да разгърнем голяма комуникационна кампания, за да обясним целта на този нов инструмент.

ПРЕПОРЪКА 23

Прилагане на стандартизирани практики на равнище търговия на дребно при рекламиране сред потребителите на продукти, чийто краен срок на годност приближава.

Препоръчваме да бъде преоценено закупуването на продукти, чийто срок на годност предстои да изтече скоро, като предприятията се приканват да приемат стратегия за управление и оценка на тези продукти за потребителите. Всъщност става въпрос за подобряване на възприемането на тези продукти от страна на домакинствата, така че те да не са предназначени само за една част от населението. Тази стратегия е разделена на няколко части:

- част за прилагане на нормативната уредба на европейско равнище чрез създаване на раздел за тези продукти, което да ги направи лесно достъпни и разпознаваеми при влизане в магазина, за да се насърчат по-добри практики на потребление от всички потребители, независимо от техните доходи;
- разработване на комуникационна политика, подчертаваща „здравия разум“ и привлекателността на продуктите, както и отговорния подход на закупуване (аспектите на свръхпотреблението на продукти в промоция не следва да бъдат на първа комуникационна линия);
- насърчаване на търговците на дребно да адаптират политиката си по отношение на поставянето на нови продукти, чийто срок на годност предстои да изтече скоро, на рафтовете в пиковите часове (адаптирано към практиките на потребителите в различните европейски държави).

Мотиви/обосновка

Правим тази препоръка, защото с нейна помощ се засилва съществуващата политика в много магазини и се стандартизират „добрите практики“ в европейски мащаб. Групата обръща особено внимание на благоприятния ефект от обобщаването на тези мерки, което би променило имиджа на продуктите на ниски цени (достъпни не само за домакинствата, но и за цялото население).

Допълнителни забележки

Тази препоръка е начин да се насърчи ангажираността на предприятията в устойчиви практики. Чрез нея може да се изгради лоялността на потребителите. Прилагането на тази препоръка на практика обаче е свързано с някои предизвикателства:

- от страна на домакинството: да бъде по-гъвкаво и да съобрази седмичното меню с наличните продукти;
- от страна на професионалистите: да се обучи персоналът и тази нова политика да се въведе на практика;
- от страна на общото население: да се преодолеят погрешните схващания и да се променят възприятията на получателите на тези продукти, разбира се при ниски разходи, които най-напред са насочени към справяне с непродадените стоки.